

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

PRITARTA

Vertybinių popierių komisijos
2008 m. spalio 2 d. sprendimu
(Komisijos posėdžio protokolo Nr. 6K-20)

INVESTICINES PASLAUGAS TEIKIANČIŲ AR INVESTICINĘ VEIKLĄ VYKLANČIŲ ĮMONIŲ PAREIGOS VYKDYTI KLIENTO PAVEDIMUS GERIAUSIOMIS KLIENTUI SĄLYGOMIS GAIRĖS

2008-10-02 Nr. 13K-10
Vilnius

Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija, siekdama gerinti Lietuvos finansinių priemonių rinkoje teikiamų investicinių paslaugų kokybę ir užtikrinti investuotojų apsaugą, parengė Investicines paslaugas teikiančių ar investicinę veiklą vykdančių įmonių pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis gaires (toliau – Gairės), skirtas finansų maklerio įmonėms, kredito įstaigoms, finansų patarėjo įmonėms bei valdymo įmonėms, teikiančioms investicines paslaugas.

Pareiga vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis yra labai svarbus investuotojų apsaugos veiksnys, skatinantis finansinių priemonių rinkų plėtrą ir sąlygojantis galimybę kiekvienam klientui gauti geriausią įmanomą rezultatą.

Vertybinių popierių komisijos parengtos Gairės turėtų padėti finansų maklerio įmonėms, kredito įstaigoms, finansų patarėjo įmonėms bei valdymo įmonėms įvertinti aplinkybes, į kurias reikėtų atsižvelgti vykdant klientų pavedimus dėl finansinių priemonių, kad būtų išvengta nepagrįstų įtarimų, jog investicines paslaugas teikiančios įmonės veikia nesąžiningai, neteisingai ir neprofesionaliai, nepakankamai atsižvelgdamos į kliento interesus.

I. TEISINIS PAGRINDAS

Europos Sąjungos teisės aktai:

- 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų (MiFID).
- 2006 m. rugpjūčio 10 d. Europos Komisijos Direktyva 2006/73/EB (MiFID II lygis).
- 2007 m. gegužės mėn. CESR (*The Committee of European Securities Regulators*) gairės, skirtos pareigai vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis (CESR/07-320).

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

- Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas.
- Investicinių paslaugų teikimo ir klientų pavedimų priėmimo ir vykdymo taisyklės.

II. TAIKYMO SRITIS

Gairės taikomos pirkimo–pardavimo rūšies sandoriams, sudaromiems dėl finansinių priemonių.

III. TAIKYMO SUBJEKTAI

Gairės taikomos finansų maklerio įmonėms, kredito įstaigoms, finansų patarėjo įmonėms bei valdymo įmonėms (toliau – finansų maklerio įmonė), kurios teikia bent vieną iš šių paslaugų:

- vykdo pavedimus klientų sąskaita (akcijos, obligacijos ir kitos finansinės priemonės);
- valdo klientų finansinių priemonių portfelius;
- priima ir perduoda pavedimus dėl finansinių priemonių.

IV. SAŲVOKOS

Gairėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Finansinių priemonių rinkų įstatyme.

V. GAIRĖS:

1. Pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis esmė

Kliento pavedimo vykdymo tikslas – pasiekti geriausią rezultatą klientui. Jo siekiant turi būti atsižvelgiama į šiuos Finansinių priemonių rinkų įstatymo 24 str. 1 d. įtvirtintus veiksnius:

- finansinės priemonės kaina;
- pavedimo įvykdymo išlaidos;
- greitis;
- įvykdymo ir atsiskaitymo tikimybė;
- pavedimo dydis;
- pavedimo turinys;
- kitos susijusios aplinkybės.

Nustatant minėtų veiksnių santykinę svarbą turi būti atsižvelgiama į šiuos kriterijus:

- kliento savybės (kategorija);
- pavedimo savybės;
- finansinės priemonės, dėl kurios teikiamas pavedimas, savybės;
- pavedimo vykdymo vietų savybės.

Tinkamos praktikos pavyzdžiai	Netinkamos praktikos pavyzdžiai
Įvertinama bendra atsiskaitymo su neprofesionaliu klientu už jo pavedimo įvykdymą suma – finansinės priemonės kainos ir tiesiogiai su pavedimo vykdymu susijusių išlaidų (pavedimo vykdymo vietos įmokos, tarpuskaitos ir atsiskaitymų mokėjimai, kiti mokėjimai trečiosioms šalims) suma	Kliento pavedimai paskiriami vykdyti su finansų maklerio įmone susijusiai įmonei, ir dėl to klientui tenka mokėti didesnius mokesčius nei kitur rinkoje
Gavusi kliento pavedimą nupirkti 100 vnt. akcijų X, finansų maklerio įmonė įvertina visas svarbias pavedimo vykdymo aplinkybes ir vykdo kliento	Gavusi kliento pavedimą nupirkti 100 vnt. akcijų X, finansų maklerio įmonė klientui perduoda savo sąskaitoje turimas akcijas X neįsitikinusi, ar tokiu

pavedimą geriausiai kliento interesus ir situaciją atitinkančioje pavedimų vykdymo vietoje	būdu bus pasiektas geriausias rezultatas klientui, t. y. neįvertinusi galimybių vykdyti kliento pavedimą kitose pavedimų vykdymo vietose
--	--

2. Pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis taikymo sritis

Bendras pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis principas įtvirtintas Finansinių priemonių rinkų įstatymo 24 str. 1 d. Atsižvelgiant į finansų maklerio įmonės teikiamas paslaugas, šis principas gali būti taikomas:

- tiesiogiai – finansų maklerio įmonėms, vykdančioms pavedimus klientų sąskaita;
- netiesiogiai – finansų maklerio įmonėms, teikiančioms finansinių priemonių portfelio valdymo bei pavedimų priėmimo ir perdavimo paslaugas (Investicinių paslaugų teikimo ir klientų pavedimų priėmimo ir vykdymo taisyklių 139 p.).

Finansinių priemonių rinkų įstatymo 22 str. 1 d. įtvirtinta finansų maklerio įmonių pareiga veikti geriausiomis klientui sąlygomis ir interesais teikiant tiek investicines, tiek papildomas paslaugas. Ši pareiga neturėtų būti tapatinama su Finansinių priemonių rinkų įstatymo 24 str. 1 d. nustatyto kliento pavedimų vykdymo geriausiomis sąlygomis principu. Tačiau netiesiogiai, t. y. vadovaujantis būtent Finansinių priemonių rinkų įstatymo 22 str. 1 d. įtvirtinta pareiga, reikalavimo vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis turi laikytis finansų maklerio įmonės, priimančios ir perduodančios pavedimus bei valdančios finansinių priemonių portfelius.

Pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis principas yra taikomas visiems su finansinėmis priemonėmis susijusiems pavedimams, net ir unikaliems, mažmeninėje rinkoje atitinkems neturintiems produktams, jei jie pagal Finansinių priemonių rinkų įstatymą yra laikomi finansinėmis priemonėmis. Kadangi finansinės priemonės, dėl kurių teikiami pavedimai, yra labai skirtingos, finansų maklerio įmonės negali taikyti vienodo pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis standarto ir procedūrų. Todėl, taikydamos pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis principą finansų maklerio įmonės turi atsižvelgti į finansinės priemonės tipą ir su ja susijusias aplinkybes.

Finansų maklerio įmonės sąskaita sudaromi sandoriai taip pat gali patekti į pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis principo taikymo sferą – tai atvejai, kai sandoris yra sudaromas kliento naudai.

3. Pavedimų vykdymo politika

Finansų maklerio įmonės, vykdančios pavedimus klientų sąskaita (akcijos, obligacijos ir kitos finansinės priemonės), valdančios klientų finansinių priemonių portfelius, priimančios ir perduodančios pavedimus dėl finansinių priemonių, privalo parengti pavedimų vykdymo politiką.

Pavedimų vykdymo politika turi būti peržiūrima bent kartą per metus (būtina turėti tokios peržiūros įrodymus).

Pavedimų vykdymo politikoje turėtų būti išdėstyta finansų maklerio įmonės strategija, leidžianti pasiekti geriausią rezultatą. Pavedimų vykdymo politikoje, be kita ko, turi būti nurodyta:

- pavedimų vykdymo vietos;
- pavedimų vykdymo vietų parinkimą lemiantys kriterijai;

- veiksmų įtaka (santykinė svarba) siekiant geriausio rezultato klientui, taip pat informacija apie tai, kokie veiksniai lemia finansų maklerio įmonės sprendimą renkantis pavedimo vykdymo vietą.

Pavedimų vykdymo politikoje turi būti surašytos visos pavedimo vykdymo vietos atskirai kiekvienam finansinių priemonių tipui. Rekomenduojama į pavedimų vykdymo vietų sąrašą įtraukti kuo daugiau vietų. Didesnė galimų kliento pavedimo vykdymo vietų įvairovė suteikia finansų maklerio įmonei daugiau galimybių rinktis ir tokiu būdu kuo tinkamiau įgyvendinti reikalavimą vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis. Nuo pavedimų vykdymo politikoje įtvirtinto pavedimų vykdymo vietų sąrašo galima nukrypti tik išskirtiniais atvejais, pvz., vykdant kliento pavedimą su konkrečiais nurodymais.

Nedraudžiama pavedimų vykdymo politikoje numatyti tik vieną pavedimų vykdymo vietą, tačiau finansų maklerio įmonė turi būti įsitikinusi ir sugebėti įrodyti, kad tokiu atveju bus tinkamai laikomasi principo vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis. Tokia pat nuostata taikoma ir finansų maklerio įmonėms, priimančioms ir perduodančioms klientų pavedimus dėl finansinių priemonių, t. y. joms taip pat nedraudžiama pavedimų vykdymo politikoje nurodyti vienintelę įmonę, kuriai bus perduodami kliento pavedimai, tačiau jos turi įsitikinti, kad tokiu atveju bus veikiama geriausiomis klientui sąlygomis.

Finansų maklerio įmonė, priimanti kliento pavedimą ir perduodanti jį vykdyti kitai įmonei, privalo būti užtikrinta, kad:

- pavedimą vykdanči įmonė yra MiFID taikymo srities subjektas;
- pavedimą vykdanči įmonė taip pat laikysis principo vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis.

Finansų maklerio įmonė privalo supažindinti klientą su pavedimų vykdymo politika. Neprofesionaliems klientams finansų maklerio įmonė iš anksto, dar prieš pradėdama teikti paslaugą, be kita ko, turi pateikti šią informaciją:

- Finansinių priemonių rinkų įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodytų veiksmų (šių Gairių V skyriaus 1 dalis) santykinę svarbą arba informaciją apie procesą, pagal kurį finansų maklerio įmonė nustato šių veiksmų santykinę svarbą;
- sąrašą tų pavedimų vykdymo vietų, kuriomis labiausiai pasitikima siekiant geriausio klientų pavedimų įvykdymo rezultato;
- aiškų ir pastebimą įspėjimą, kad bet kuris konkretus kliento nurodymas gali sukliudyti imtis veiksmų, kurie, siekiant geriausio rezultato klientui, yra numatyti pavedimų vykdymo politikoje.

Prieš pradėdama vykdyti kliento pavedimus, finansų maklerio įmonė privalo gauti išankstinį kliento sutikimą dėl pavedimų vykdymo politikos. Toks sutikimas nebūtinai turi būti aiškiai išreikštas, jis gali būti ir numanomas (pvz., jei klientas pateikia pavedimą finansų maklerio įmonei po to, kai jau yra gavęs informaciją apie pavedimų vykdymo politiką), tačiau tokiu atveju finansų maklerio įmonė turės sugebėti įrodyti, kad klientas buvo tinkamai informuotas.

Pavedimų vykdymo už reguliuojamos rinkos ar daugiašalės prekybos sistemos ribų atvejais finansų maklerio įmonė privalo papildomai informuoti klientą, kad tokia galimybė pavedimų vykdymo politikoje numatyta, ir gauti aiškų išankstinį kliento sutikimą. Šiuo atveju klientas privalo:

- patvirtinti sutikimą raštu ar tam prilygintomis priemonėmis (elektroniniu parašu);
- paspausti asmeniškai klientui skirtoje interneto svetainės vietoje;
- pareikšti sutikimą žodžiu tiesiogiai ar telefonu.

Visais atvejais turi būti saugomi tokio kliento sutikimo su pavedimų vykdymo politika įrodymai. Sutikimas gali būti dėl kiekvieno sandorio atskirai arba bendras.

Finansų maklerio įmonė privalo informuoti klientą apie visus esminius pavedimų vykdymo politikos pasikeitimus, kad klientas, būdamas tinkamai informuotas, galėtų priimti sprendimą, ar toliau naudotis finansų maklerio įmonės paslaugomis. Pasitaiko atveju, kai finansų maklerio įmonė turėtų svarstyti, ar padaryti pavedimų vykdymo politikos pakeitimai yra esminiai, pavyzdžiui, kai keičiama pavedimų vykdymo vietų parinkimą lemiančių kriterijų įtaka (santykinė svarba) ar pačios pavedimų vykdymo vietos.

Tinkamos praktikos pavyzdžiai	Netinkamos praktikos pavyzdžiai
Rašytine forma fiksuojama, kad pavedimų vykdymo politika buvo peržiūrėta	Kliento pavedimai vykdomi ne tose pavedimų vykdymo vietose, kurios nurodytos pavedimų vykdymo politikoje
Pavedimų vykdymo politika keičiama atsižvelgiant į tai, kad kitose pavedimų vykdymo vietose klientų pavedimus bus galima įvykdyti dar geresnėmis sąlygomis	Pavedimų vykdymo politika parengta taip, kad vidutinių sugebėjimų klientas gali jos nesuprasti
Pavedimų vykdymo politika, taip pat svarbūs jos pakeitimai skelbiami finansų maklerio įmonės internetiniame tinklalapyje. Įrodymai, kad klientas buvo supažindintas su šiuo dokumentu ar svarbiais jo pakeitimais, yra saugomi	Investicinių paslaugų teikimo sutartis su klientu pasirašyta nesupažindinus jo su pavedimų vykdymo politika
Kliento pavedimas buvo įvykdytas atsižvelgiant į specialias su pavedimu susijusias kliento instrukcijas	Kliento pavedimai perduoti vykdyti ne tai įmonei, kuri nurodyta pavedimų vykdymo politikoje
Galimybė vykdyti pavedimus už reguliuojamos rinkos ar daugiašalės prekybos sistemos ribų įrašyta pavedimų vykdymo politikoje	

4. Išimtis iš pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis

Pagal Investicinių paslaugų teikimo ir klientų pavedimų priėmimo ir vykdymo taisyklių 133 p. laikoma, kad finansų maklerio įmonė įvykdė pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis reikalavimą, jei pavedimą vykdė pagal konkrečius kliento nurodymus. Jei konkretūs kliento nurodymai susiję tik su dalimi jo pavedimo, likusios dalies atžvilgiu turi būti laikomasi pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis principo. Be to, finansų maklerio įmonei griežtai draudžiama skatinti klientą (jam patarti) duoti konkrečius nurodymus, tokiu būdu stengiantis išvengti pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis.

Toliau pateikiami kiti atvejai, kai pareigos vykdyti kliento pavedimus geriausiomis klientui sąlygomis reikalavimas gali būti netaikomas:

- vykdant sandorius su tinkamomis sandorio šalimis;
- kai kliento pavedimas gali būti įvykdomas vienintelėje vietoje;
- vykdant sandorius už reguliuojamos rinkos ribų (OTC), kai tie sandoriai yra struktūrizuoti arba skirti tam tikram klientui, todėl rinkoje jų nėra su kuo palyginti;
- kai klientas, naudodamasis elektronine finansų maklerio įmonės sistema, pats sudaro sandorius rinkoje ir yra laikomasi Finansinių priemonių rinkų įstatymo 22 str. 10 d. reikalavimų.

Komisijos pirmininkė

Vilija Nausėdaitė